

KAAPPO RISSALA

KAAPO RISSALA

RISSALA

Rissala

RISSALA
Paris - 49.

Rissala - 50

RISSALA

Punaisten hevosten maalari

4.2.-3.4.2016

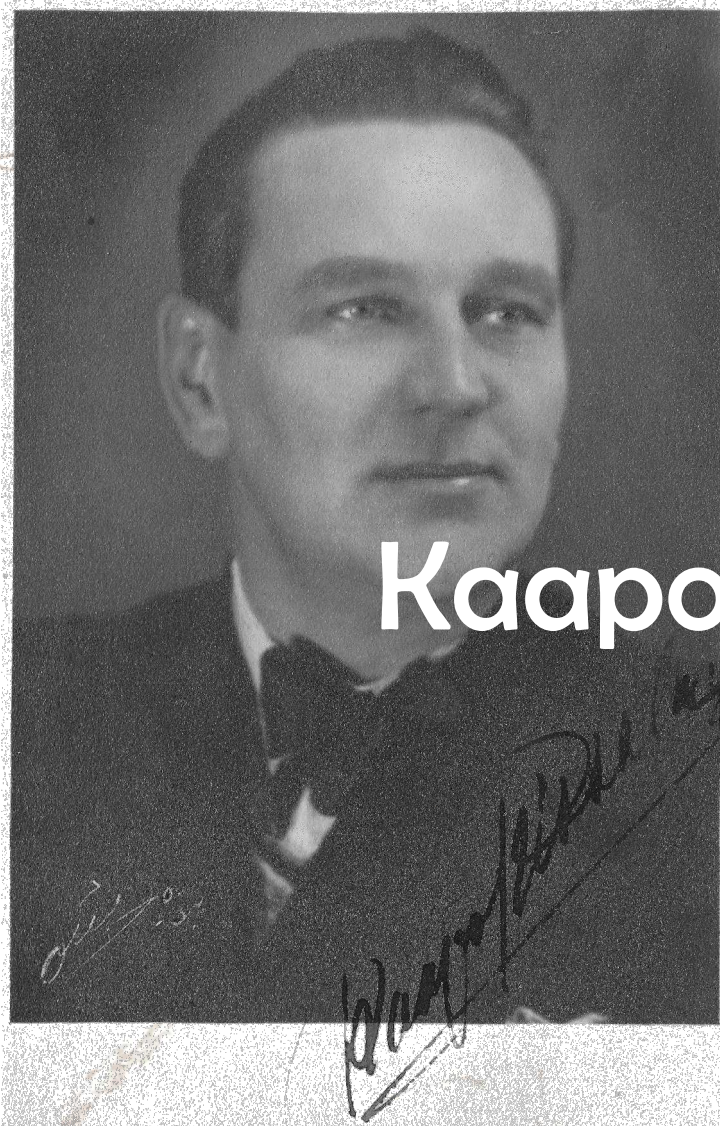
VIHDIN MUSEO

VIHDIN MUSEO

TEOSLUETTELO

1.	Kirmailevat hevoset	1949		Jussi Matikainen
2.	Kirmailevat hevoset	1952-1969	2000 euroa	Jussi Matikainen
3.	Toverukset	1970	1100 euroa	Jussi Matikainen
4.	Kesäyö	1970	1500 euroa	Jussi Matikainen
5.	Hevosia laitumella			Riitta Hämäläinen
6.	Hevonen ja ruukku	1957	500 euroa	Jussi Matikainen
7.	Fabula			Paula Hacklin
8.	Maalaismaisema	1941		Mauri Aaltosen perikunta
9.	Kesäilta	1942		Mauri Aaltosen perikunta
10.	Professori Hirnin huvila			Raija Tamminen
11.	Ensilumi, Nummela	1955		Vihdin museo
12.	Omakuva			Vihdin museo
13.	Marraskuun päivä	1949		Jyrki Ritvala
14.	Alitalo	1923		Alitalo
15.	Hiidenkivi talvella	1969	1000 euroa	Jussi Matikainen
16.	Hiidenkivi (syysruska)		1000 euroa	Jussi Matikainen
17.	Omakuva	1949	700 euroa	Jussi Matikainen
18.	Kesäilta	1961		Anna-Liisa Rosenqvist
19.	Omena-asetelma			Kaihola
20.	Omakuva	1944	1000 euroa	Jussi Matikainen
21.	Asetelma taiteilijan kotoa	1969	1000 euroa	Jussi Matikainen
22.	Meri	1970-1971		Kaihola
23.	Kuutamossa	1968		Kaihola

Kaapo Emil Rissala

13.3.1900 Joroinen – 9.5.1971 Vihti

Kaapon vanhemmat olivat koneenkäyttäjä Albin Myyryläinen ja Ulriika Hämäläinen. Isä kuoli kun poika oli kuusivuotias ja myöhemmin perhe muutti äidin uuden miehen Paavo Rissasen luokse Kotkaan. Kaapo maalasi jo pikkupojasta lähtien ja piti ensimmäisen näyttelynsä kansakoulussa 12-vuotiaana. Opettajan järjestämästä näyttelystä myytiin kaikki työt.

Kaapon sukunimi oli vuoteen 1947 asti Rissanen. Hän kuitenkin halusi erottautua toisesta samannimisestä taiteilijasta (Juho Rissanen) ja muutti nimekseen Rissala.

jälkeen 1927–1928 Albert Gebhardin johdolla sekä myöhemmin Wäinö Aaltosen, Alvar Cawénin ja Markus Collinin johdolla. Wäinö Aaltonen oli Rissalalle tärkeä tuki tämän uran alkuvaiheissa ja myöhemminkin hyvä ystävä sekä usein nähty vieras Rissalan taiteilijakodissa Nummelassa.

Kaapon sukunimi oli vuoteen 1947 asti Rissanen. Hän kuitenkin halusi erottautua toisesta samannimisestä taiteilijasta (Juho Rissanen) ja muutti nimekseen Rissala.

Näyttelyt ja matkailu

Kaapo Rissala teki taiteilijan debyyttinsä v. 1923 ja osallistui Suomen Taiteilijain näyttelyihin myös vuosina 1925, 1926, 1928, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1938, 1939, 1941 ja 1943. Hän piti lukuisia näyttelyitä Helsingissä ja Uudellamaalla, mm. Strindbergillä ja Kumlinilla sekä osallistui Finlandia-näyttelyyn Ateneumissa v. 1945.

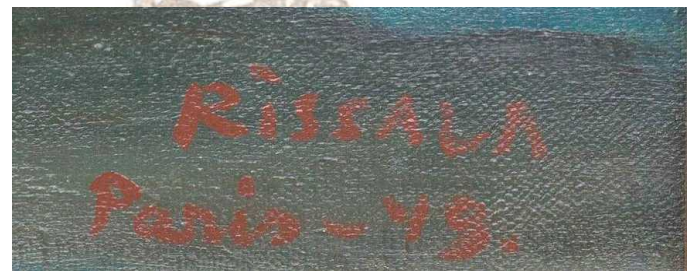
Rissala osallistui kansainvälisiin näyttelyihin Tukholmassa v. 1929, Tallinnassa 1930, Tartossa 1931 sekä Oslossa, Göteborgissa ja Tukholmassa vuosina 1940, 1946 ja 1947. Hänelle myönnettiin R.v. Willebrandtin palkinto vuonna 1939.

Kaapo Rissala teki lukuisia opintomatkoja, mm. Pietariin vuonna 1917, Tanskaan ja Saksaan v. 1925, Ruotsiin vuosina 1946–47 ja Ranskaan v. 1949. Jenny ja Antti Wihurin rahaston apuraha 100 000 mk opinto- ja maalausmatkaa varten v. 1951 mahdollisti laajan opintomatkan Euroopassa mm. Belgiaan, Ranskaan, Sveitsiin ja Italiaan.

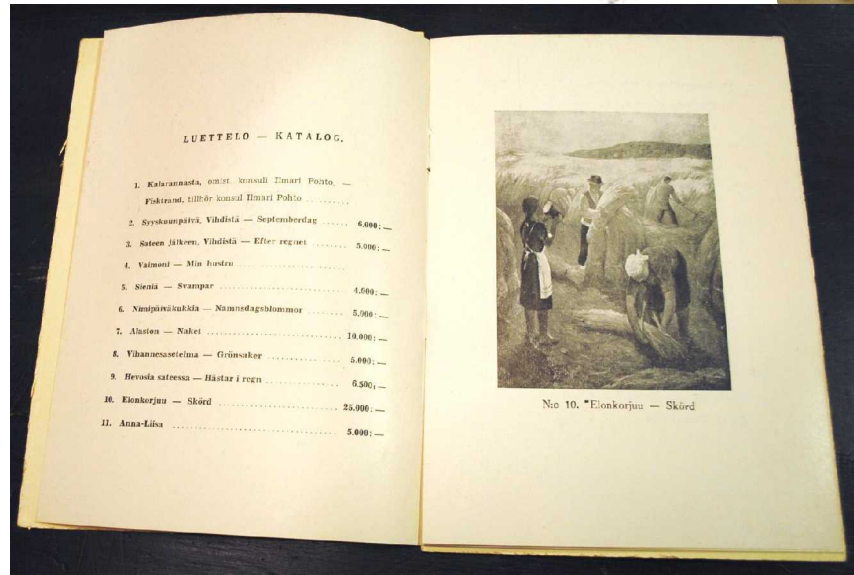

Näillä matkoilla Rissala teki luonnoksia, vuoden 1951 matkalla jopa yksitoista, jotka hän jalosti maalauksiksi kotiin päästyään. Vuoden 1952 Espanjan matkan inspiroimana Rissala maalasi kuuluisat hevoset kotinsa Hiidenkiven seinään.

Myöhemminkin matkustelu oli tärkeää taiteilijalle ja vaimonsa Ritvan kanssa he matkustivat kolmekin kertaa vuodessa. Uusia virikkeitä ja vaikutteita haettiin usein paitsi Keski-Euroopasta, myös Kanariansaarilta. Matkoilta syntyi runsaasti värikylläisiä teoksia.

Strindbergin taidesalonki 1942

Vanha Talli -ravintolaan tehty maalaus Kevät

Tervalammen koulun opettaja
Lohi v. 1949

Rissalan maalaus taiteilijan itse suunnitteleman
kaapin ovesta

Ravintola Lohjanhovi

Taide ammattina

**"Taiteilijalle on työ kaikki kaikessa,
niin kuin liekille on palaminen.
Kaikki muu on toisarvoista."**

**"Koko ajan on tehtävä jotain työtä,
mitä vain, mutta työtä on tehtävä"**

Välillä Kaapo Rissalalla oli raskaita leipähuolia ja leivänhankintavuosia, jolloin sisustustaide ja "taulutyö" vuorottelivat. On sanottu, että hän olisi sisustanut jopa lähes kaksisataa yksityiskotia, erityisesti sota-aikana, jolloin vapaan taiteilijan ammatti elätti heikosti. Rissala sisusti seinämaalauksin mm. merenkulkuneuvos Antti Wihurin Helsingin-kodin.

Kaapo Rissala sisusti myös useita ravintoloita, kuten ravintola Lohjanhovin, Ukko-Munkin ja Kuusihovin, suunnitteli värimaailman hotelli Kouvolaan v. 1959 ja teki suuren Kevät-nimisen hevosaiheisen seinämaalauksen puistoravintola Vanhaan talliin Helsinkiin v. 1963 (kuva vas. ylh.).

Kaapo Rissala teki tilauksesta useita muotokuvia, esim. Lohjan kauppalan 25-vuotisjuhlien kunniaksi v. 1951 tilatun kauppalanjohtaja J. Vuorisen muotokuvan ja maalasi kauppalan valtuuston istuntosaliin seinämaalauksen.

Muiden töiden ohella Rissala piti Helsingissä kehystysliikettä, kunnes muutti Vihtiin v. 1942, virallisesti v. 1951 sekä kirjoitti artikkeleita taidealan lehtiin.

"Yksityiskohdat tekevät elämän, yksityiskohdat tappavat elämän. Samoin on taiteen laita. Taiteilijan elämä on jatkuvaa kehitystä ja pyrkimystä, mitään määrättyä rajaa kehitysvaiheesta toiseen siirryttäessä ei ole havaittavissa. Sisäinen kasvu kuvastuu teoissa. Maalari on vanhempanakin jatkuvasti vaikeuksien edessä ja usein yhtä tyytymätön aikaansaannoksiinsa kuin konsanaan nuoruutensa kiihkeinä päivinä."

Hiidenkivi

Kaapo Rissala kävi läpi kaikki mahdolliset – ja taiteilijoille yleiset – ateljeevaikeudet. Hän maalasi vuokrahuoneen nurkassa, ullakkokamarissa, kellariateljeissa, Wäinö Aaltosen ateljeen nurkassa, myöhemmin vähän väljemmissä kaupunkiasunnoissa.

Tilan ja valaistuksen puutteet kävivät lopulta ylivoimaisiksi ja taiteilija halusi luonnon keskelle. Rissala kuuli, että ystävänsä Venny Soldan-Brofeldt asui Salpausselän harjanteella ja lähti häntä tapamaan. Tästä alkoi Rissalan ihastus Nummelan seutuun ja hän alkoi etsiä itselleen tonttia.

Eräällä aurinkoisella rinteellä Rissala näki upean ison kiven, jonka nimesi Hiidenkiveksi, ja päätyi sopimaan Kopun kartanon isännän Alvar Grundströmin kanssa ”mukavan kokoisesta honkametsärinteestä, josta oli komea näköala Hiidenvedelle”.

Rakennus tehtiin paikallisten rakentajien voimin, taiteilijan suunnitelmien ja arkkitehti likka Martaksen työpiirustusten mukaisesti, ja se valmistui v. 1942. Rakentajina olivat mm. Jalmari Hellsten, Emil Sahlberg, Arvo Väre, Kalle Pahlman, Esko Ala-Marttila, Yrjö ja Veikko Vikman sekä maalaustöissä Mauri Aaltonen ja Niilo Lehmusto. Rakennuksen matala laajenusosa valmistui vuonna 1961.

Hiidenkiven pihalla oli valtavan paljon taiteilijan itsensä tekemiä teoksia, mutta myös hänen taiteilijaystäviensä töitä. Päätyö on tietysti taiteilijan v. 1952 maalaamat hevoset rakennuksen ateljeosan päätyyn.

Rissalan suunnittelemat portit ja portinpielessä kuvanveistäjä Janatuisen karhu

toivottivat vieraat tervetulleeksi, ja tontilla oli myös mm. Eino Räsäsen ja Into Saxelinin tyttöveistokset, Ritva Rissalan Lolloksi nimeämä Kaapo Rissalan tekemä naisen torso sekä veistos rakkaasta lemmikki-koira Deasta.

Pihalla oli pylväitä ja reliefikuvia ja värikkäillä lasella koristellut betoniaidat. Saunarakennuksen ovet taiteilija maalasi sisäpuolelta täyteen kuvia ja vajan seinälle oman profiilikuvansa. Talon sisääntulon yhteydessä portailla tulijaa vahti Jussi Mäntysen ilvesveistos.

Rissala teki useita tilauksia vihtiläiseltä sepältä Aarne Rosenqvistiltä, joka osasi tehdä taitavasti myös taidetaontatöitä. Rissala toi sepälle yleensä luonnoksen toiveestaan ja Rosenqvist toteutti mm. lehtiaiheet, valkeaksi maalatut portit Hiidenkiven pihaan Rissalan piirrosten mukaan. Palkaksi Rosenqvist sai taiteilijalta maalauksen.

Sisällä yläkerran makuuhuoneen vuoteet ja kaapit rakennettiin Rissalan suunnitelmien ja huoneen mittojen mukaan niin, että kokonaisuus muistutti laivan kajuutaa. Hän myös suunnitteli itse vuoteiden välissä olleen maton, jonka pintaan piirtyvät kaksoismuotokuvan ääriviivat talon asukkaista.

Monia talon ikkunoita koristivat lasimaalaukset ja samoin olohuoneen ovet oli koristeltu lasimaalauksin. Vaalea puoli-pyöreä takka samoin oli talon isännän suunnitelmien mukainen. Talon kaikki sopet olivat täynnä tauluja, veistoksia, lamppeja, pikku esineitä, valokuvia, maljakoita ja kukkia.

”Kun pitäisi ryhtyä kuvaamaan Kaapo Rissalan atelieeria taikka paremmin sanoen Anna-Liisa ja Kaapo Rissalan kotia – sillä molemmat ne ovat niin sopivasti yhteen loihditut, että toista ei osaa erottaa toisesta – niin sanat juuttuvat jonnekin ja tuntuvat kovin kalpeilta. Koko talon täyttää atelieeri, taiteilijan työhuone, mutta se onkin niin värikäs, kodikas, ja iloinen, että vaikka olen joskus jotakin nähnyt, tällaista harmoniaa en ennen missään. --- Kaikki on harkiten kerätty, mitä tänne on tuotu, jokainen lamppu, kukkaruukku ja pranstakka on peräänajatuksella hankittu juuri sitä kohtaa ajatellen. Siinä on pöydänkansi, joka on kuin suuri paletti, johon maalari-toverit ovat omakätisesti kirjoittaneet nimensä, siinä on visapötkelöitä, joita on metsästä tähän itse katsottu. Ja jos mitä. Kukapa sitten osaa järjestää, ellei Kaapo Rissala.”

Nimimerkki Teini eli Ilmari Turja
Suomen Kuvalehdessä v. 1944

HIIDENKIVI

Omistettu Kaapo Rissalalle

On korkealla kankahalla talo,
sen vartijana vanha hiidenkivi,
ei esty paistamasta päivänvalo,
on harvennettu puita pitkä rivi.

On kellarit, on korkea kivijalka,
on vilpola ja istuimetkin somat,
ja maailman melukaan ei kuulu, kalka,
on päivät siellä rauhalliset, omat.

Mies taiteellensa siellä elää tahtoo,
sulona nuori vaimo rinnallansa,
kuin kosken kohinana tunteet vahtoo,
kuin suven hehkua on suonissansa.

On onnellista elo kahden siellä,
vaikk' unelmat ois vielä täyttymättä,
ne täytyähän voivat yhteistiellä,
kun aikaakin on, päätä sekä kättä.

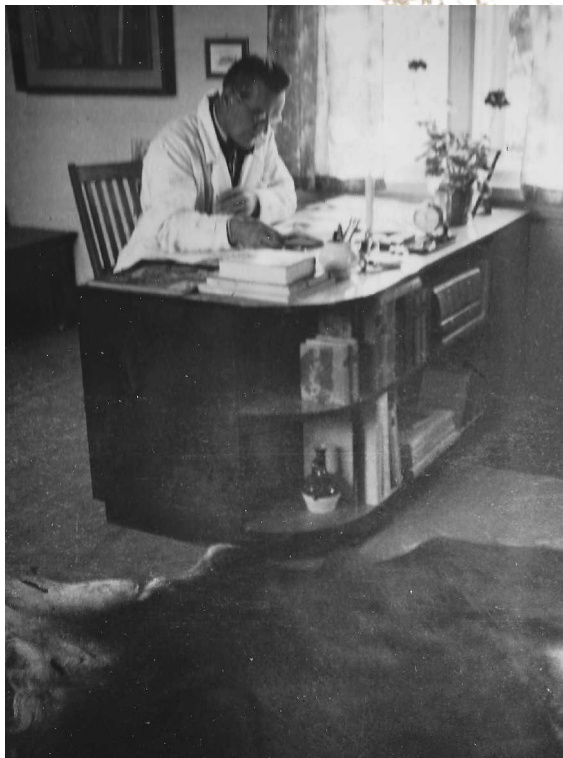
Niin ihanat on aamunnousut armaat
ja päivänlaskut Hiidenveden yllä,
kun pilvet loistavat ja pilvet harmaat
värien vangiks siirtyy sivelyllä,

kun saaret, niemet, järven päilypinta
kuin iät' vaihtuvainen ihmismieli
sydäntä, silmää lumoo leimuvinta
kuin äidinkielt' ois luonnon kuvakieli.

Ja siks liehuu lippu korkealla
ja kukat kaunistavat porrasieltä,
ja kasvot loistaa Kaapo Rissalalla,
ja ilot Hiidenkiven hurmaa mieltä.

Ja siksi työtä tehdään monin verroin
ja rakkaus on suurempi kuin ennen,
ja Suomi, kallis kymmenkerroin,
saa kaiken parhaan vuosienkin mennen.

Nummelassa heinäk. 1942.
Helmi Veijola

Dea

Lollo

Isomalja

Hevossommitelma v.1959,
om. tuomari Aulis Suutarinen

Teokset

Yksi toistuvista aiheista Kaapo Rissalan töissä oli hevonen, joka Rissalalle oli erityisen kaunis eläin, koristeellinen ja värikäs inspiraation kohde. Hän ei juurikaan maalannut hevosia ns. luonnollisena, vaan ne saattoivat olla minkä värisiä tahansa, sinisiä, vihreitä, punaisia... Hevonen oli kuin unien hevonen, joka saattoi kantaa ihmisen ”luonnollisiin päämääriinsä”.

Vihdin luonto merkitsi Rissalalle paljon. Hän viihtyi kotinsa lähellä Kokkokallion jylhissä maisemissa sekä Luontolan ympäristössä hevoshakojen rauhallisessa hiljaisuudessa. Hiidenvesi onkin yksi usein toistuvista maisemista Rissalan teoksissa. Yksi hänen suurista ja osalle vihtiläisiäkkin tutuista Hiidenvesi-aiheisista töistään on nykyään Fortumin taidekokoelmassa, minne se siirtyi Vihdin Sähkönummelan toimipisteestä (kuva yksityiskohdasta oik.).

Rissalan teoksia on paitsi lukuisissa yksityiskokoelmissa, myös mm. Helsingin kaupunginmuseon kokoelmissa sekä Ateneumin, Amos Anderssonin ja Turun taidemuseon kokoelmissa. Töitä on myös ostettu ulkomaisiin kokoelmiin Ruotsiin, Saksaan ja Yhdysvaltoihin.

Kaapo Rissala kuvasi omaa työskentelytapaansa puuskittaiseksi. Hän maalasi omien sanojensa mukaan 25-30 työtä vuodessa ja kun maalauskausi tuli, teki hän töitä viikkokaupalla, aamusta iltaan. Tällöin hän ei kaivannut seuraa eikä ottanut ystäviäänkään vastaan, vaan uppoutui täysin työhönsä.

Vuoden pimeinä aikoina, jolloin ei voinut maalata, teki taiteilija kolmiulotteisia pohjia maalausaikaa varten, koristeellisia purkkeja ja maljakoita peltitölkeistä maalaamalla ne kipsin, sementin ja eri keeper-liiman sekoituksella. Hän käytti myös kuparilankaa ja kehittämäänsä massaa sekä erivärisiä metallipatinointeja teostensa pinnan elävöittämiseen ja kolmiulotteisuuden voimistamiseen.

Seurana taiteilijalla oli kesyyntynyt Nakuorava, joka yli kymmenen vuoden ajan seurasi isännän työskentelyä istumalla tämän olkapäällä tai työtakin taskussa. Joskus Rissalan rakkaat koirat Dea ja Nappula olivat taiteilijan mukana tämän maalatessa kotinsa lähitienoilla ja ne myös tulivat ikuistetuksi moniin Rissalan töihin.

Yksityiselämä

Kaapo Rissala meni naimisiin Anna Amanda Vikmanin kanssa vuonna 1920 ja he saivat Iris-tyttären. Pariskunta erosi vuonna 1937. Taiteilijalla on kolme lastenlasta, Mervi, Kaapo ja Inkeri.

Rissalan toinen vaimo oli Anna-Liisa Eriksson, taiteilijanimeltään Anna-Liisa Oksa, jonka kanssa hän oli naimisissa v. 1938–1951. Anna-Liisalla oli oma muotiliike Helsingin keskustassa.

Rissala oli ollut talvisodassa tiedotuskomppanian piirtäjänä, mutta hänet vapautettiin palveluksesta selkävamman takia ja hän joutui pitämään selän tukena rautaliiviä.

Ollessaan Vihdissä Luontolassa kuntoutumassa taiteilija tapasi vihtiläisen Ritva Onerva Östermanin, joka työskenteli Luontolan konttorissa ja asui isänsä kuoleman jälkeen pari vuotta Luontolan "Tyttöläksi" kutsutussa retkeilymajan rakennuksessa.

Ritva ja Kaapo avioituivat v. 1952 ja he olivat naimisissa taiteilijan kuolemaan asti vuonna 1971. Kaapo Rissala haudattiin omasta toivomuksestaan uurnassa omalle tontille, Hiidenkivi-kiveen. Mieheensä kuoltua Ritva Rissala vaali taiteilijan perintöä ja esitteli ateljeeta vuosien varrella lukuisille vieraille. Ritva Rissala kuoli v. 2009.

Isä ja tytär Iris

Kaapo ja lapsenlapset
Mervi, Kaapo ja Inkeri

Anna

Anna-Liisa ja Kaapo

Ritva

KIITOKSET

Janne Björn

Paavo Hacklin

Paula Hacklin

Aila Heiniö

Osmo Heiniö

Sirpa Hillberg

Sami Hiltunen

Riitta Hämäläinen

Sirkka Järvensivu

Marja Keski-Luopa

Timo Kykkänen

Jussi Matikainen

Mikael Mäkelä

Mervi Pihakari

Kari Pitkänen

Marja-Leena Ranta

Jyrki Ritvala

Anna-Liisa Rosenqvist

Anne Räsänen

Raija Tamminen

Hannu Valtonen

Mikko Yli-Rosti

LÄHTEET

Arkistolähteet

Kansallisgalleria/Arkistokokoelmat,
Kaapo Rissalan arkisto

Kuvataiteilijamatrikkeli

Vihdin museon kokoelmat

Kirjallisia lähteitä

Ketola, Eino 1982. Nummela

Luoteis-Uusimaa 8.6.1982 ja 7.6.1996

Mikkelin Sanomat Juhannusliite 1947

Suomen Kuvalehti 8.8.1942 nro 32

Seura 26.6.1945 nro 25

Uusi kuvalehti 8.4.1960

Vihdin Uutiset 22.1.2012

Åbo Underrättelser 3.4.1953

Kuvalähteet

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Kansallisgalleria/Arkistokokoelmat,
Kaapo Rissalan arkisto

Kuvasuurenokset:

Kaapo Rissala ja hänen vaimonsa
Ritva Rissala Vihdin Hiidenkivi -
ateljeessa, 1960, valokuvaaja tunte-
maton

Kaapo Rissala Vihdin Hiidenkivessä,
taustalla hevosaiheinen seinäreliefi
(1952), kuva julkaistu Seura-lehdessä
1955, valokuvaaja tuntematon

Mervi Pihakarin kokoelmat

Vihdin museon kokoelmat